

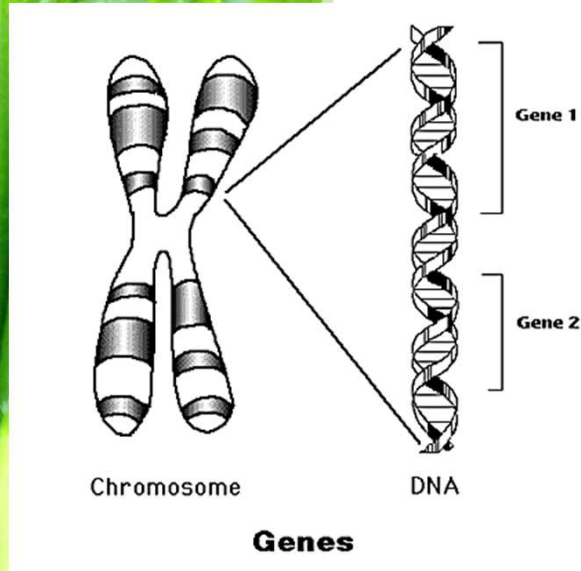

พันธุศาสตร์ (Genetic)

ดร.วารุณี หะยิมะสาและ สาขาวิชาชีววิทยา

พันธุศาสตร์ (Genetics)

- เป็นสาขาหนึ่งของชีววิทยา ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของยีน (gene) ซึ่งเป็นหน่วยควบคุมลักษณะทางพันธุกรรมและแบบแผนการถ่ายทอดลักษณะพันธุกรรม

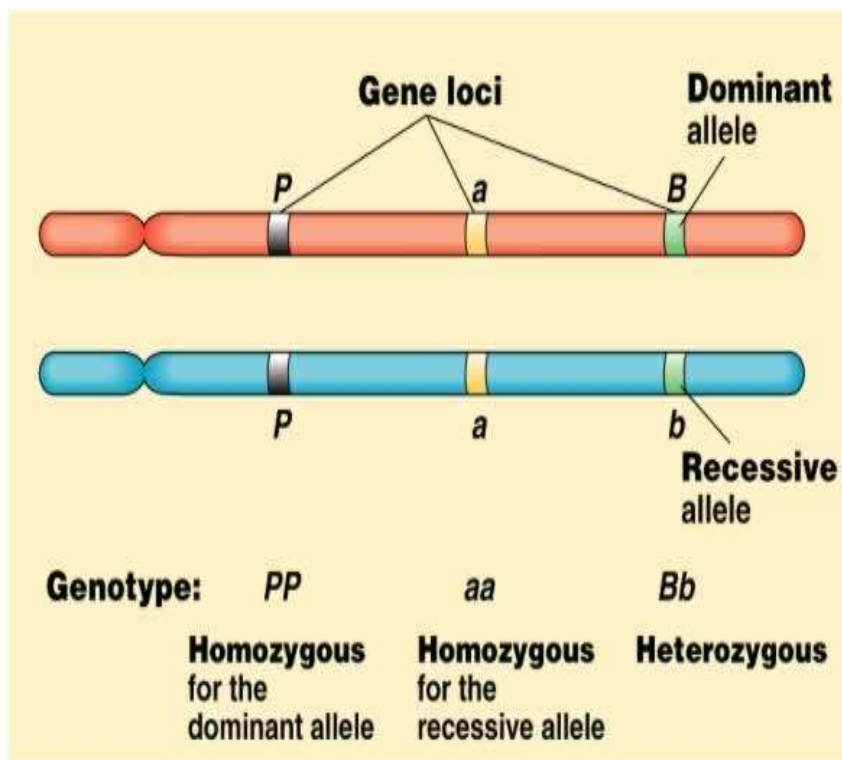

Mendel and the gene idea

ได้ศึกษาการถ่ายทอดกรรมพันธุ์ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของสิ่งมีชีวิตโดยวิธีวิทยาศาสตร์ทุกขั้นตอน ทำให้เกิดสาขาวิชาชีววิทยาแขนงใหม่ เรียกว่า วิชาพันธุศาสตร์ (Genetics)

คำศัพท์ที่ใช้

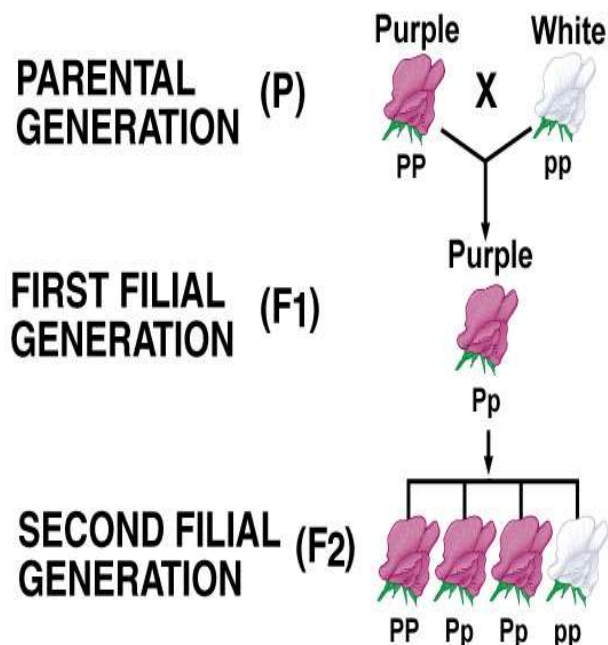
©Addison Wesley Longman, Inc.

1.อัลลีล (allele) : ยีนที่มีรูปแบบต่างกัน
และที่ตำแหน่งโลกัส (locus) เดียวกัน

2.homozygous : พวกรุ่นพันธุ์แท้ที่มีคู่อัลลีล
เหมือนกัน

3.heterozygous : ลูกผสมที่มีอัลลีลต่าง
กัน

4.phenotype : ลักษณะกรรมพันธุ์ที่แสดง
ออกมาให้เห็น เช่น สีของเมล็ด สีของฝัก
รูปร่างเมล็ด รูปร่างฝัก

- homozygous dominant
- heterozygous dominant
- homozygous recessive

5.genotype : องค์ประกอบคู่ยีนหรือคู่อัลลีลที่อยู่ภายในเซลล์ หรือรูปแบบของยีนที่อยู่คู่กัน เช่น TT, Tt, tt

6. Dominant = ลักษณะเด่น

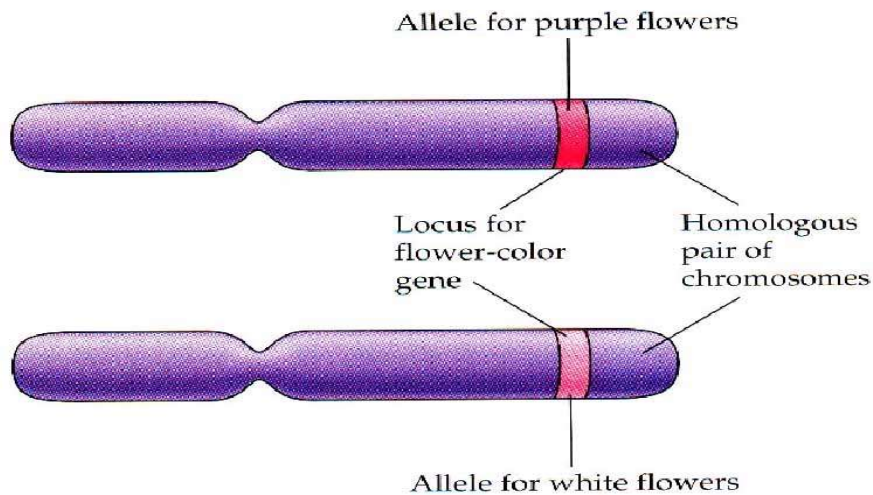
7. Recessive = ลักษณะด้อย

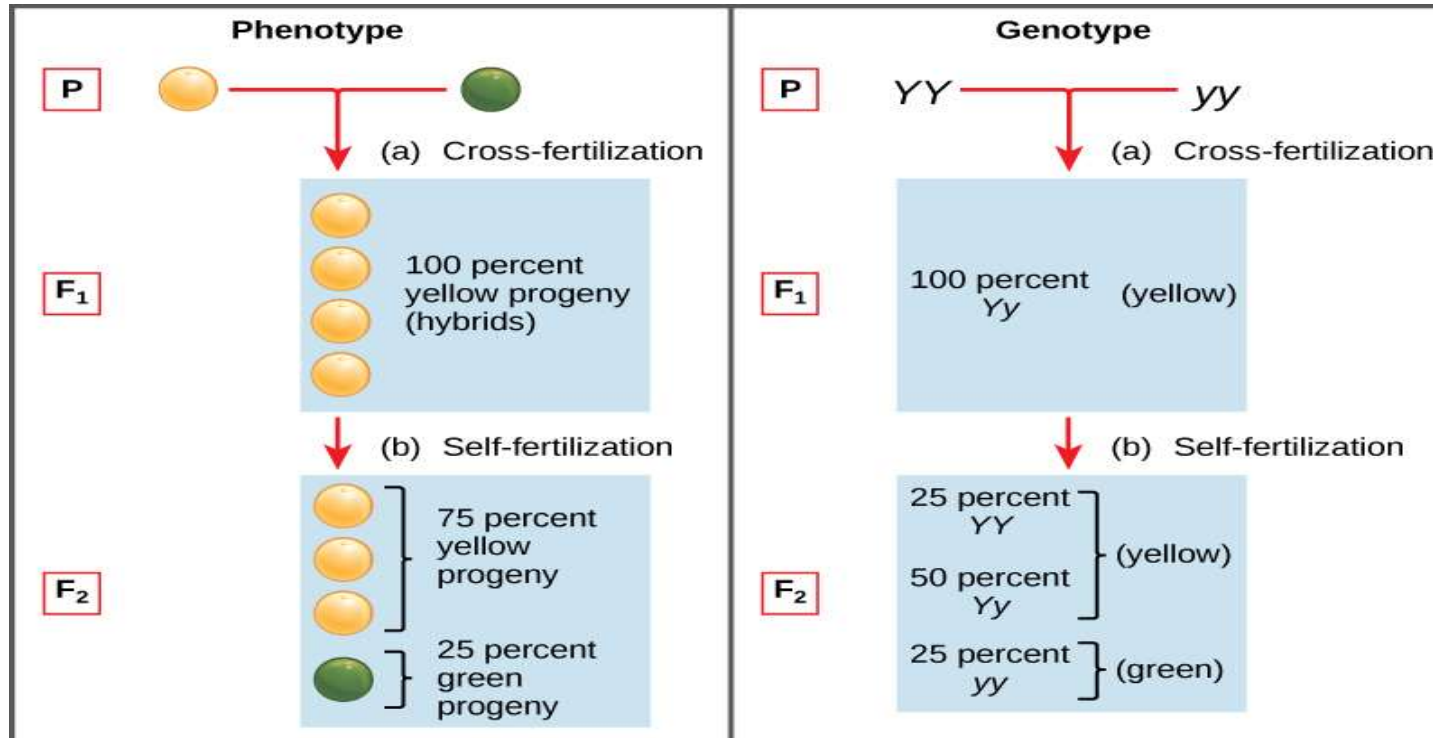
8.มัลติเปิลอัลลีล (Multiple alleles) = อัลลีลมากกว่า 2 ตัว ควบคุมลักษณะทางพันธุกรรมเดียวกัน เช่น ยีนที่ควบคุมระบบหมู่เลือด ABO

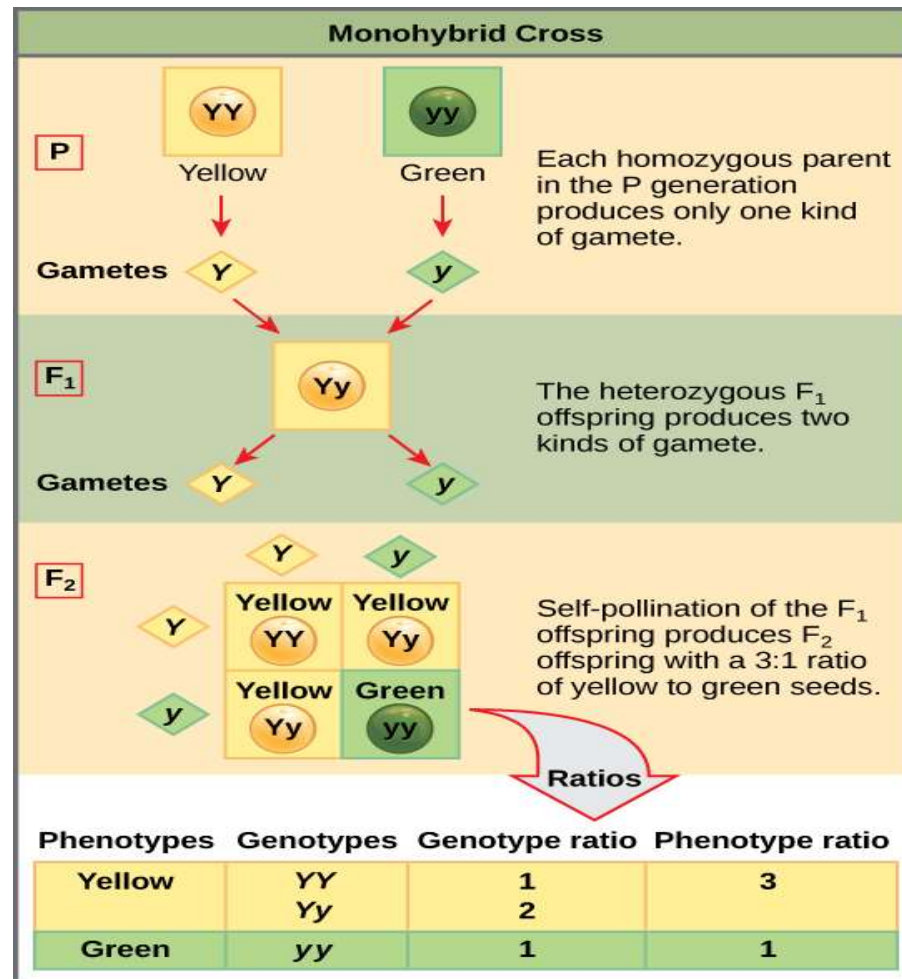
กฎของเมนเดล

- กฎข้อที่ 1 กฎการแยกตัว (Principle of segregation)

กล่าวว่า แอลลีลของยีนที่อยู่เป็นคู่กัน จะมีการแยกตัวออกจากกันในระหว่างที่มีการสร้างเซลล์สืบพันธุ์

- กฎข้อที่ 2 กฎการจับคู่กันอย่างอิสระ

(Principle of independent assortment)

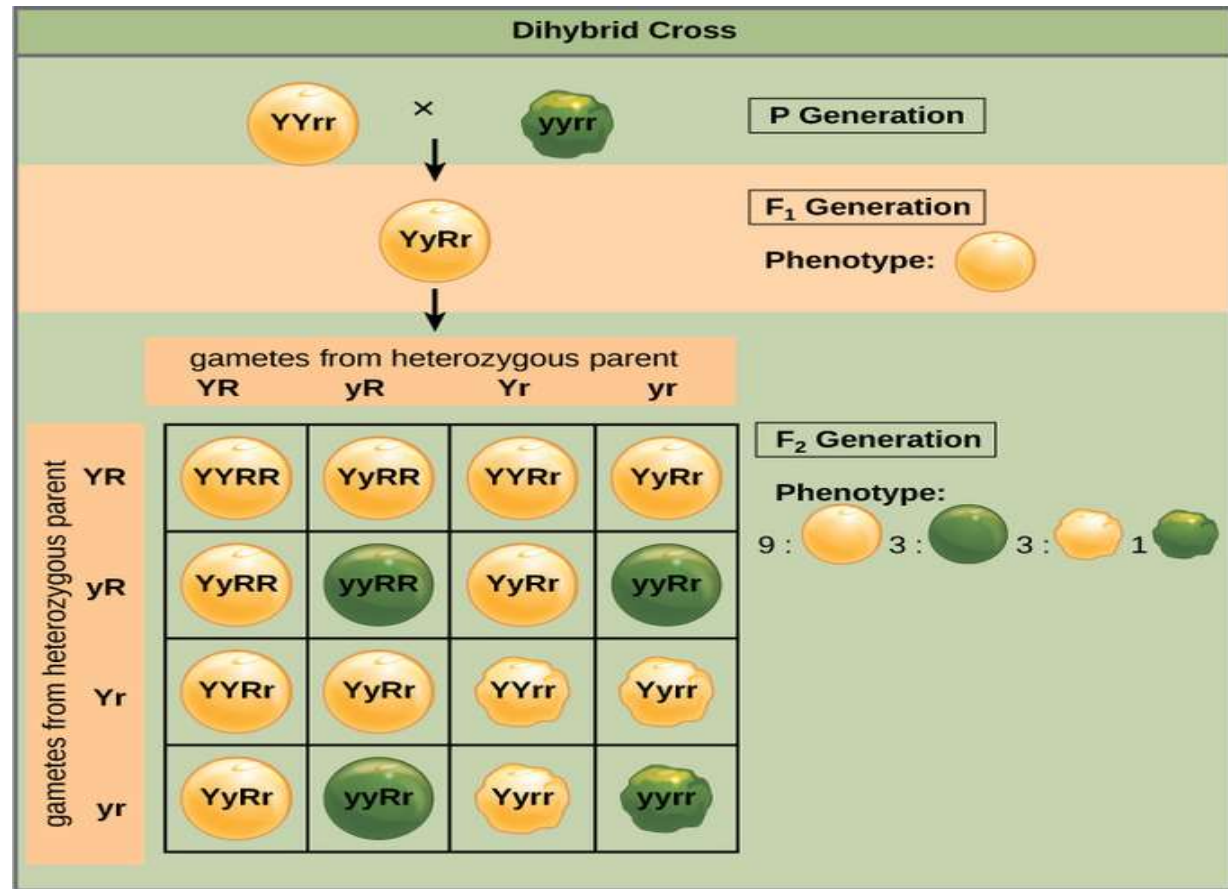
กล่าวว่า ยีนที่ควบคุมลักษณะที่แตกต่างกันมีความเป็นอิสระที่จะไปรวมกันหรือจับคู่กัน ซึ่งทำให้รุ่นลูกหรือหลานมีรูปแบบของยีนและลักษณะที่ปรากฏหลากหลายรูปแบบ

♀ \ ♂		pollen			
		AB	Ab	aB	ab
ovules	AB	$AABB$	$AABb$	$AaBB$	$AaBb$
	Ab	$AABb$	$AAbb$	$AaBb$	$Aabb$
	aB	$AaBB$	$AaBb$	$aaBB$	$aaBb$
	ab	$AaBb$	$Aabb$	$aaBb$	$aabb$

F₂ generation

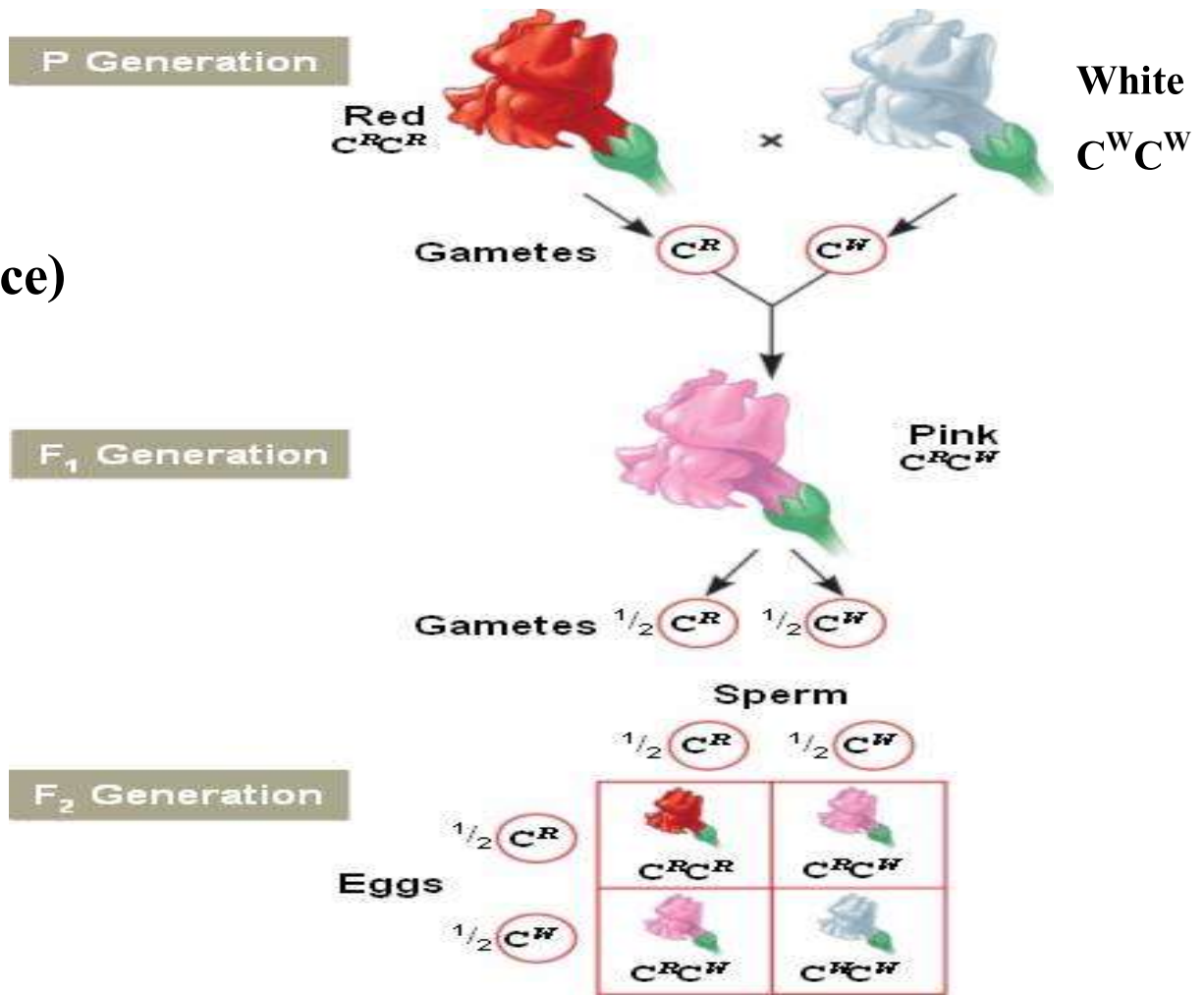
เมนเดลทดลองผสมพันธุ์ถั่ว
 ถั่วเหลืองกับถั่วเขียว โดยพิจารณา
 ลักษณะที่แตกต่างกัน 2 คู่ พร้อมกัน เรียกว่า
 (dihybrid cross) ตัวอย่างเช่น ลักษณะ
เมล็ดเรียบ สีเหลือง กับ เมล็ดขรุขระ สี
เขียว

ขอยกเว้นที่ไม่เป็นไปตามกฎของเมนเดล

ลักษณะเด่นไม่สมบูรณ์
(Incomplete dominance)

homozygous parent (RR) × homozygous parent (rr) → heterozygous F₁ offspring (Rr)

A Cross a red-flowered with a white-flowered plant, and all of the F₁ offspring will be pink.

B Cross two F₁ plants, and the three phenotypes of the F₂ offspring will occur in a 1:2:1 ratio:

	R	r
R	 RR	 Rr
r	 Rr	 rr

การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิต

พันธุกรรม (heredity) คือ สิ่งที่ได้รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ และสิ่งที่ถ่ายทอดส่งต่อจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง เช่น สีผิว สีผม ความสูง สีตา การห่อลิ้นได้ ห่อลิ้นไม่ได้ ผมหยิก ผมตรง เป็นต้น

ลักษณะทางพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- ลักษณะทางพันธุกรรมที่มีความแปรผันต่อเนื่อง (CONTINUOUS VARIATION) เป็นลักษณะทางพันธุกรรมที่มีความลดหลั่นกันทีละน้อย สามารถนำมาเรียงลำดับกันได้ เช่น ความสูง น้ำหนัก สีผิว เป็นต้น
- ลักษณะทางพันธุกรรมที่มีความแปรผันไม่ต่อเนื่อง (DISCONTINUOUS VARIATION) เป็นลักษณะที่แบ่งเป็นกลุ่ม ได้อย่างชัดเจน เช่น หมู่เลือดของคน ลักษณะผิวเผือก ลักยิ้ม ตึงหู การห่อลิ้น เป็นต้น

pedigree

การศึกษาแบบแผนการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมในมนุษย์ ทำให้ทราบถึงลักษณะที่ผิดปกติหรือโรคที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรมของคนในครอบครัว ทำได้โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะทางพันธุกรรมในครอบครัวหลาย ๆ ชั่วรุ่น แล้วนำมาเขียนเป็นแผนภาพแสดงลำดับเครือญาติ

